

مرور سیستماتیک جامع به منظور استخراج عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

ملیحه نیک سیرت^۱، جواد طیبی^۲، محمد مهدی ایزدخواه^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۰۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۱۹ نوع مقاله: پژوهشی

چکیده

پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، یکی از مهم‌ترین اهداف نظام آموزش و پرورش قلمداد شده که متأثر از عوامل متعددی است. شناسایی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی، به منظور برنامه‌ریزی جهت بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان یکی از دغدغه‌های اصلی مدیران برنامه‌ریزی آموزشی محسوب می‌شود. هدف این پژوهش، شناسایی و استخراج عوامل متعدد مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان است. این پژوهش از نوع کاربردی، به روش ترکیبی شامل دو مرحله کیفی و کمی است. روش تحقیق در مرحله کیفی از نوع تحلیل سیستماتیک است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار مکس کیودا نسخه ۲۰۱۸ استفاده شده است. بخش دوم این تحقیق که در ادامه بخش کیفی است شامل تجزیه و تحلیل کمی داده‌ها است. تحلیل سیستماتیک انجام شده، منجر به استخراج مجموعه‌ای از ۱۰ عامل اصلی مؤثر بر پیشرفت تحصیلی شامل عوامل فردی، خانواده، سیستم آموزش و پرورش، متغیرهای برون فردی، رقابت، متغیرهای موقعیتی، عوامل محیطی، رسانه، عوامل درون مدرسه‌ای، و عوامل فرهنگی شد. در این بین، از تجزیه و تحلیل کمی این نتیجه حاصل شد که عوامل فردی اثرگذارترین و عوامل فرهنگی کم‌اثرترین عامل در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان هستند.

واژگان کلیدی: پیشرفت تحصیلی، عوامل مؤثر، تحلیل سیستماتیک، آموزش و پرورش.

^۱ استادیار، دانشکده مهندسی کامپیوتر و صنایع، دانشگاه صنعتی بیرجند، بیرجند، ایران. niksirat@birjandut.ac.ir

^۲ دانشیار، دانشکده مهندسی کامپیوتر و صنایع، دانشگاه صنعتی بیرجند، بیرجند، ایران.

^۳ استادیار، دانشکده مهندسی کامپیوتر و صنایع، دانشگاه صنعتی بیرجند، بیرجند، ایران.

۱- مقدمه

در سال‌های اخیر، دانش‌آموزان تحت تأثیر عوامل مختلف فردی، اجتماعی و خانوادگی انگیزه چندانی برای بهبود وضعیت درسی و داشتن عملکرد مطلوب در مدارس ندارند. پژوهش‌ها و تحقیقات پیشین تعدادی از عوامل مختلف دخیل بر عملکرد دانش‌آموز را مدنظر قرار داده‌اند. با این وجود تحقیقاتی که عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را با نظرسنجی از خبرگان همان منطقه و همچنین بررسی کامل ادبیات موجود به صورت جامع بررسی کرده‌اند، محدود است. به عنوان نمونه، عوامل نوظهوری نظیر افزایش مصرف مواد مخدر در بین دانش‌آموزان، شبکه‌های اجتماعی و تکنولوژی‌های روز به ندرت مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در این مطالعه عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان از طریق مطالعه کیفی و همچنین بررسی جامع ادبیات موجود تعیین شده و این عوامل از لحاظ اهمیت، رتبه‌بندی شده‌اند تا در تصمیم‌گیری‌ها و مشاوره مورد استفاده قرار گیرند.

مرور سیستماتیک یکی از انواع روش تحقیق کیفی است که برای بررسی پدیده‌ها و شناسایی مقوله‌ها بر اساس ادبیات پژوهش مورد استفاده قرار می‌گیرد. این روش به‌ویژه زمانی مفید است که ادبیات پژوهش در زمینه پدیده مورد مطالعه غنی باشد. در چنین شرایطی با روش نظام‌مند می‌توان مقوله‌های زیربنایی پدیده مورد مطالعه را شناسایی، طبقه‌بندی و تلخیص نمود. ابزار اصلی گردآوری داده‌ها در این روش مطالعات کتابخانه‌ای است. به دلیل بمباران اطلاعات، مطالعات ضعیف، تناقضات موجود در نتایج مطالعات، ازدست دادن زمان و سرمایه و شناسایی نیازهای پژوهشی، مطالعات مروری ضروری هستند. از خصوصیات اصلی مرور سیستماتیک این است که دارای پایایی بالا یعنی تکرارپذیری است و در چند مرحله انجام می‌شود و در ابتدا بسیار گسترده و با حساسیت بالا است و در مراحل آخر اختصاصی می‌شود. این روش مطالعه، ابزاری قوی برای مطالعه و تشخیص همه‌جانبه و تحلیل مطالعات مرتب برای پاسخگویی به پرسش‌های تحقیق مورد نظر است. در این روش، مرور نظام‌مند پژوهش‌های کاربردی که پدیده مورد مطالعه را به کار گرفته‌اند، انجام می‌شود.

از آنجایی که ادبیات علمی تولید شده پیرامون موضوع پیشرفت تحصیلی بسیار زیاد و ادبیات پژوهش در این زمینه غنی است، مرور سیستماتیک روش کارآمدی محسوب می‌گردد تا تمام شواهد تجربی مطابق یک پروتکل مشخص را جهت پاسخگویی به سؤال تحقیقی خاص جمع‌آوری کند. از آنجایی که در این پژوهش‌ها نتایج حاصل از مطالعات قبلی در یک زمینه مشخص خلاصه می‌شوند، مرورهای سیستماتیک معمولاً به عنوان شواهد با کیفیت بالا در نظر گرفته می‌شوند.

به دلیل مطالعات گسترده قبلی و وجود اطلاعات فراوان و سابقه پژوهشی طولانی و از طرفی وجود برخی تناقضات در نتایج مطالعات موجود، جلوگیری از فوت زمان و سرمایه در کشف و شناسایی عوامل کلیدی تر و مؤثرتر، استفاده از روش مرور سیستماتیک به عنوان یک روش کاربردی دارای پایایی بالا که می‌تواند به طور گسترده‌ای همه داده‌ها و شواهد قبلی را بررسی و با حساسیت بالایی همه عوامل و ابعاد پدیده مورد نظر را شناسایی و استخراج نماید، روشی ضروری، مؤثر و کاربردی به شمار می‌رود. بنابراین مرور نظام‌مند، مبتنی بر پژوهش‌های اصیل قبلی و استفاده از تمامی شواهد با کیفیت بالا و تشخیص همه‌جانبه ابعاد و عوامل پدیده، از اعتبار و اهمیت بالایی برخوردار است.

هدف اصلی این پژوهش شناسایی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی، به منظور برنامه‌ریزی جهت بهبود وضعیت تحصیلی است. سازمان‌دهی بخش‌های آتی مقاله به این شرح است که در بخش دوم مقاله روش پژوهش و در بخش سوم یافته‌های پژوهش آورده شده است. در نهایت یافته‌های مقاله در بخش چهارم، جمع‌بندی شده و نتایج اصلی ارائه گردیده است. همچنین پیشنهادهایی برای تحقیقات آتی پیشنهاد شده است.

۲- روش پژوهش

روش تحلیل سیستماتیک پیشنهادی جهت استخراج عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی به صورت زیر است:

مرحله اول: شناسایی و استخراج مقالات از پایگاه‌های علمی و حذف یافته‌های تکراری
در مرحله نخست برای شناسایی مقاله‌های منتشر شده و استخراج مقالات از پایگاه‌های اطلاعاتی ایرانی و خارجی استفاده گردید. در هر پایگاه، جستجوی پیشرفته با کلیدواژه‌های «پیشرفت تحصیلی»، «عوامل مؤثر»، «دانش‌آموز» صورت گرفت. پایگاه‌های اطلاعاتی مورد بررسی عبارت بودند از:

- پایگاه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران معروف به ایرانداک
- پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی وابسته به جهاد دانشگاهی
- پرتال جامع علوم انسانی وابسته به پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات
- پایگاه استنادی علم جهان اسلام (ISC)
- پایگاه اطلاعات خارجی الزویر
- پایگاه اطلاعات خارجی اشپرینگر

- پایگاه اطلاعات خارجی وایلی
- پایگاه اطلاعات خارجی تیلور و فرانسیس
- پایگاه اطلاعات خارجی سیج
- پایگاه اطلاعات تخصصی خارجی امرالد
- و پایگاه اطلاعات تخصصی خارجی اریک.

با جستجوی مقاله‌هایی که در عنوان، چکیده یا واژگان کلیدی آنها عبارات مرتبط استفاده شده است، مرور سیستماتیک آغاز شد. برای تعیین اسناد مورد تحلیل، ابتدا جستجو در سامانه‌های اطلاعات ملی انجام شد. در سامانه گنج پایگاه اطلاعات علمی ایران، جستجوی پیشرفته با کلیدواژه‌های «پیشرفت تحصیلی» + «عوامل مؤثر» + «دانش‌آموز» صورت گرفت و در یک بازه زمانی ۱۱ سال اخیر از ۱۳۹۱ الی ۱۴۰۲ تعداد ۱۳ سند نمایش داده شد.

در گام دوم جستجوی مقالات در پایگاه‌های خارجی با استفاده از موتور جستجوی گوگل محقق^۴ انجام گرفت. کلیدواژگان مختلفی به کار گرفته شد و در هر بار مقالات مختلف نمایش داده شد. ابتدا عبارت «عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی» جستجو شد و تعداد ۱۳۰ مقاله مربوط به سال ۲۰۲۲ و تعداد ۲۳۳ سند مربوط به سال ۲۰۲۱ مرتبط با کلیدواژه فوق نمایش داده شد. همچنین در پایگاه الزویر تعداد ۶۱ سند حاصل گردید. این مقالات در بازه زمانی بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۲ (بیست سال اخیر) تألیف شده بود.

مرحله دوم: غربالگری

غربالگری به معنای انتخاب مقاله‌های مرتبط و نزدیک به موضوع و حذف مقاله‌های غیرمرتبط است. در این مرحله از بین همه مقالات مشاهده شده، به دقت عنوان مقاله، کلیدواژه‌ها و چکیده مقاله‌ها، مطالعه و از نظر ارتباط به موضوع و نزدیکی با محتوای موضوع پژوهش، بررسی و کاوش شده و تعداد زیادی از مقالات حذف گردید. علت حذف این مقالات به علت عدم ارتباط به دانش‌آموزان دوره عمومی و متوسطه بود و یا مضمون مقاله و اهداف آن با هدف این پژوهش متفاوت بود.

مرحله سوم: غربالگری مجدد

^۴ <http://scholar.google.com>

در مرحله نهایی غربالگری، مقالات با دقت بیشتر مطالعه و بررسی شده و مقدمه و نتیجه‌گیری مقاله‌های غربال شده مرحله قبل مطالعه و مقاله‌های مرتبط‌تر و همگون‌تر انتخاب و مقاله‌های نامربوط حذف گردیدند.

مرحله چهارم: ارزیابی نهایی

نهایتاً با مطالعه مقاله‌های باقی‌مانده از مرحله پیش و مقایسه اهداف و مقاصد نویسندگان آنها با اهداف این پژوهش، باز هم تعدادی از مقاله‌ها از گردونه تحلیل حذف و حدود ۱۰۰ مقاله باقی ماند که تحلیل محتوا بر روی آنها صورت گرفت [۵-۱۱۰]. در نهایت نتایج جستجو در پایگاه‌های داده مختلف بر اساس کلیدواژه‌های تحقیق در جدول ۱ بیان شده است. در این جدول مقالات ۶ سال اخیر که بیشترین ارتباط را با موضوع پژوهش داشته‌اند در پایگاه‌های داده متفاوت گزارش شده است.

جدول ۱: پایگاه‌های مورد بررسی و نتایج جستجو بر اساس کلیدواژه‌های تحقیق

تعداد مقاله	تعداد مقاله	تعداد مقاله	تعداد مقاله	تعداد مقاله	تعداد مقاله	نام پایگاه و آدرس
۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	پایگاه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران irandoc.ac.ir
۲	۱	۲	۶	۳	۴	پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی sid.ir
۱	۲	۲	۳	۲	۳	پرتال جامع علوم انسانی آدرس سایت: ensani.ir
۱	۱	۲	۱	۱	۲	پایگاه استنادی علم جهان اسلام (ISC) isc.gov.ir
۱	۳	۴	۱	۲	۳	نور مگز: مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی noormags.com
۰	۱	۱	۱	۳	۲	ساینس دایرکت www.sciencedirect.com
۱	۳	۱	۲	۱	۲	اسکوپوس Scopus.com
۱	۱	۱	۲	۱	۱	امerald Emerald.com
۰	۰	۰	۰	۰	۰	اشپرینگر Springer.com

مرحله پنجم: تحلیل محتوا

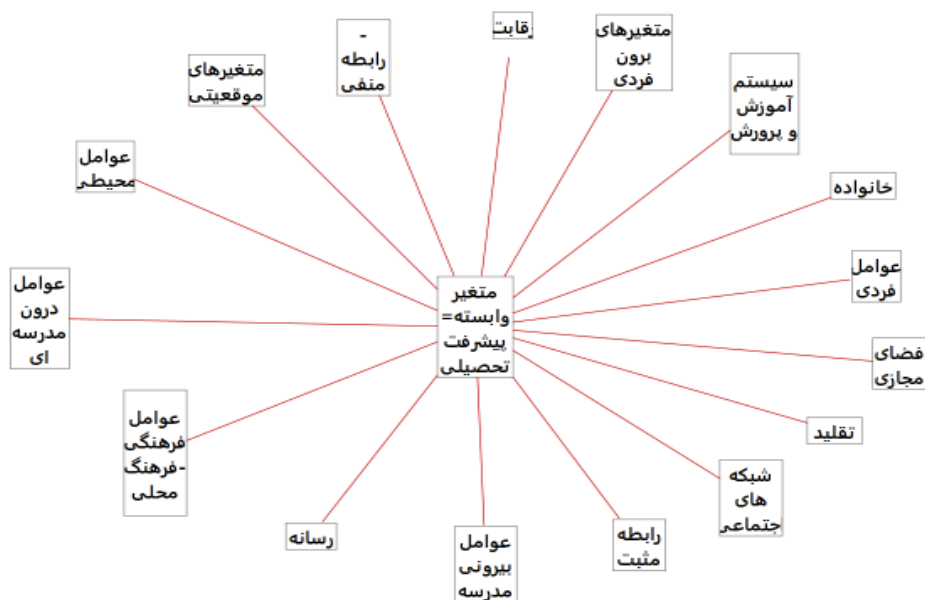
مرحله بعد از انتخاب اسناد در تحلیل سیستماتیک، تحلیل محتوا است. در اجرای این مرحله از نرم‌افزار اختصاصی تحلیل محتوای کیفی استفاده شد. ابتدا اسناد گردآوری شده در نرم‌افزار مکس کیودا فراخوانی و محتوای هر سند با دقت بازخوانی شد و هر مفهوم یا عبارت با توجه به ارتباطی که به موضوع تحقیق داشت با یک عنوان مشخص به نام کد، نام‌گذاری و طبقه‌بندی شد.

نرم‌افزار مکس کیودا برای این کار کلیدهای ویژه‌ای دارد و کدهای تعیین شده در پنجره‌ای مجزا در دسترس کاربر قرار می‌گیرد. در مجموع در مرحله اولیه کدگذاری تعداد ۱۱۰۳ کد شناسایی گردید. در مرحله بعد کدگذاری محوری انجام گرفت به این صورت که کدهای نزدیک به هم و با معانی مشترک در قالب مضامین کلی‌تر و انتزاعی‌تری تحت عناوین و کدهای جدیدی دسته‌بندی شدند. فرایند بازبینی و اصلاح کدها و پالایش دسته‌بندی‌ها به طور مستمر با مرور چندباره انجام شد تا در نهایت ترکیبی مناسب و قابل قبول حاصل گردید. در این مرحله ۷ مؤلفه اصلی و کلیدی مؤثر بر پیشرفت تحصیلی تعیین شد. آخرین مرحله کدگذاری تحت عنوان کدگذاری بسته یا انتخابی، به این صورت انجام گرفت که هر یک از مفاهیم در قالب مقولات انتزاعی‌تری دسته‌بندی شدند و به هر یک از این مقولات، کد و عنوان جدیدی اختصاص داده شد. این مقوله‌ها بیانگر عوامل اصلی مؤثر در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان هستند.

۳- یافته‌های پژوهش

این پژوهش در دو مرحله صورت گرفت. در مرحله نخست، تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی و استخراج عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی با مطالعه ادبیات نظری و اسناد کتابخانه‌ای و مقالات اخیراً منتشر شده انجام شد. برای این منظور از نرم‌افزار ویژه آماری به نام مکس کیودا که مناسب تحقیقات کیفی است، استفاده گردید. اسناد و مقالات مورد نظر در نرم‌افزار مکس کیودا ۲۰۱۸ فراخوانی و فرایند استخراج و طبقه‌بندی کدها در محیط این نرم‌افزار انجام شد. از تجزیه و تحلیل مجموعه اسناد و کدگذاری سه‌مرحله‌ای (باز، محوری، گزینشی) داده‌های جمع‌آوری شده، مقوله‌ها و عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان شناسایی و استخراج شد.

پس از مطالعه و کدگذاری سه‌مرحله‌ای داده‌ها، اطلاعات و جداول و نمودارهای خروجی حاصل شد که در ادامه ارائه شده است. مدل اولیه و مفهومی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بعد از حذف جزئیات در شکل ۱ نمایش داده شده است.

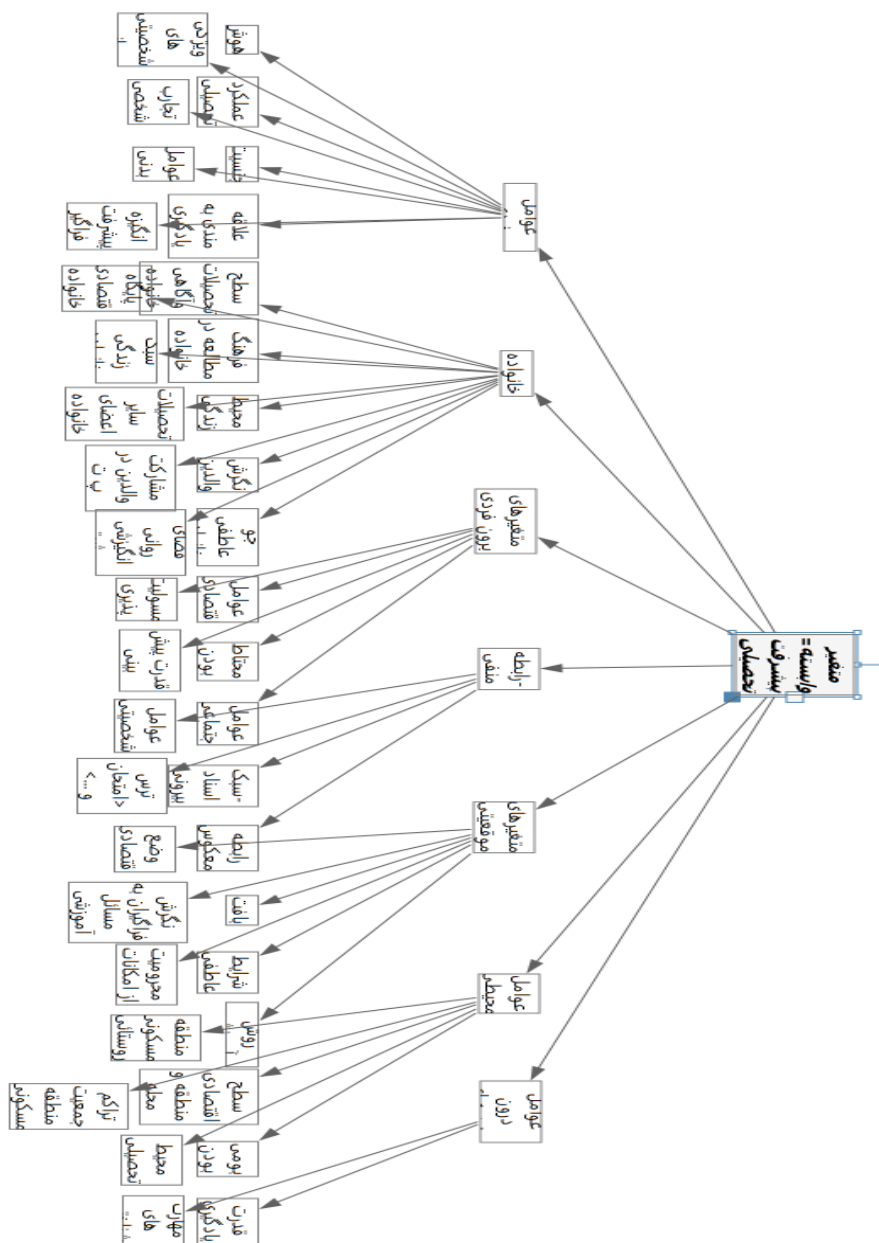

شکل ۱-مدل اولیه و مفهومی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی.

همچنین در نرم افزار مکس کیودا، از طریق منوی Maxmap، روابط بین متغیرها و عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی به صورت نمودار شکل ۱ مشخص گردید. علاوه بر این، روابط بین متغیرها و عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی به صورت نمودار شکل ۳ مشخص گردید. همچنین در جدول ۲ زیر عوامل اصلی مؤثر بر پیشرفت تحصیلی و فراوانی هر عامل جمع بندی شده است.

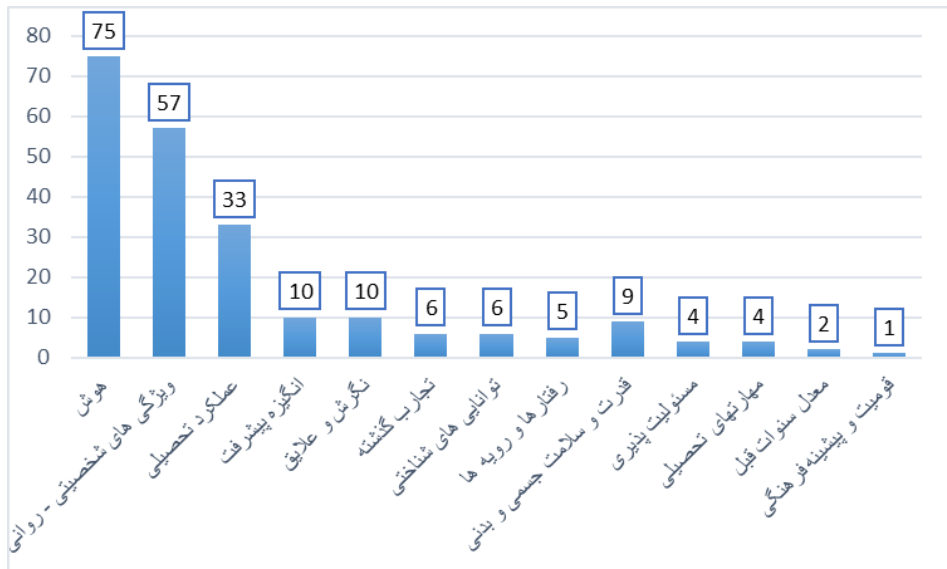

شکل ۳- نمودار درختی عوامل و مؤلفه های مؤثر بر پیشرفت تحصیلی.

جدول ۲: لیست عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی و فراوانی هر کدام.

درصد فراوانی	فراوانی	عوامل فردی
۴۳/۵۰	۲۲۴	عوامل فردی
۱۳/۷۹	۱۴۳	متغیرهای برون فردی
۱۱/۲۶	۷۱	خانواده
۲۷/۷۷	۵۸	سیستم آموزش و پرورش
۲/۷۲	۱۴	عوامل محیطی
۰/۵۸	۳	رسانه
۰/۱۹	۱	شبکه‌های اجتماعی
۰/۱۹	۱	عوامل فرهنگی - فرهنگ محلی
۱۰۰	۵۶۹	جمع

شکل ۴- مؤلفه‌های مؤثر بر پیشرفت تحصیلی در بعد فردی.

برطبق نتایج حاصل از جدول ۲، شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی به همراه عوامل فرهنگی - فرهنگ محلی کمترین تأثیر بر پیشرفت تحصیلی را نسبت به دیگر عوامل دارند. علاوه بر این،

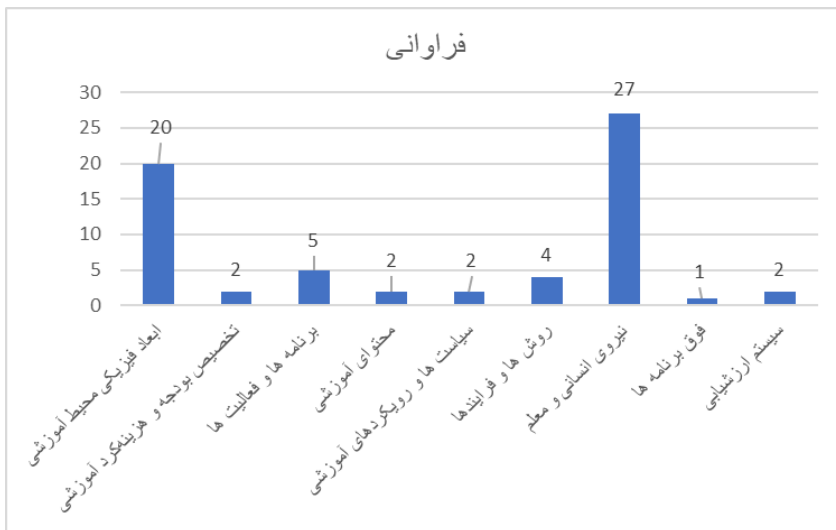
عوامل فردی دارای بیشترین تأثیر بر پیشرفت تحصیلی است. در ادامه برای هر یک از عوامل اصلی زیر عوامل مؤثر استخراج و تشریح شده است. شکل ۴ عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی در بعد فردی و میزان اهمیت هر یک از آنها را نمایش می‌دهد.

زیر عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان از منظر خانواده در جدول ۳ خلاصه شده است.

جدول ۳- فراوانی و درصد مؤلفه‌های مؤثر بر پیشرفت تحصیلی در بعد خانواده.

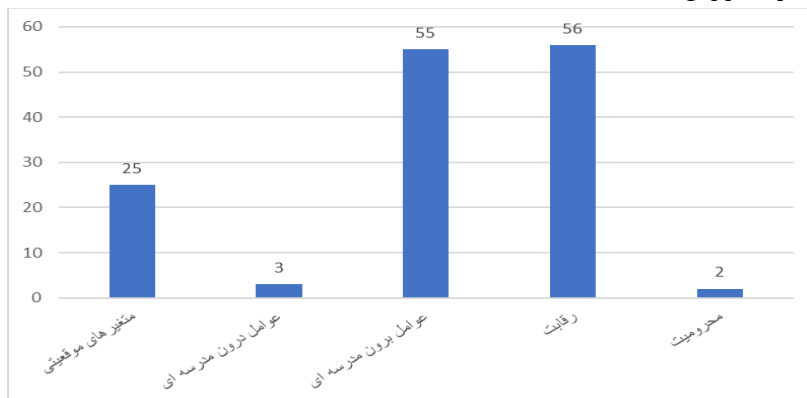
درصد	فراوانی	عامل شناسایی شده	مؤلفه
۱۰/۹۱	۶	سن والدین	ابعاد فیزیکی خانواده
		ابعاد و بزرگی خانواده و تعداد فرزندان	
		فرزند چندم بودن در خانواده	
۱۲/۷۳	۷	فرهنگ حامی تحصیل دانش	فرهنگ
		فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی در خانواده	
		فرهنگ و نگرش مثبت به درس خواندن	
۲۱/۸۲	۱۲	عادت به مطالعه و برنامه‌ریزی تحصیلی	سبک زندگی
		سبک زندگی خانواده دانش‌دوست	
		نگرش والدین به تحصیل دانش	
		سبک فرزندپروری	
		فضای روانی و عاطفی آرام و صمیمی	
۷/۲۷	۴	والدین منطقی، خوش‌اخلاق و پیگیر	مشارکت
		عدم وجود تنش و درگیری	
		مشارکت والدین در امور تحصیلی	
۷/۲۷	۴	حمایت والدین و مشارکت در یادگیری و آموزش	روابط
		پیگیری مسائل آموزشی و اهمیت به یادگیری	
		روابط والدین با یکدیگر	
۱۴/۵۵	۸	رابطه والدین و فرزندان	پایگاه اقتصادی خانواده
		ساعات اشتغال والدین	
		مقام و موقعیت شغلی والدین	
۲۵/۴۵	۱۴	دسترسی به امکانات و تجهیزات آموزشی و کتاب‌کمکی	تحصیلات
		وضع مالی و اقتصادی	
		سطح سواد و تحصیلات پدر	
۱۰۰	۵۵	سطح سواد و تحصیلات مادر	جمع
		تحصیلات سایر اعضای خانواده	

سومین عامل کلیدی در پیشرفت تحصیلی، متغیر نظام آموزش و پرورش است. در شکل ۵، زیر متغیرهای نظام آموزش و پرورش ارائه شده است.

شکل ۵- مؤلفه‌های مؤثر بر پیشرفت تحصیلی در بعد نظام آموزش و پرورش.

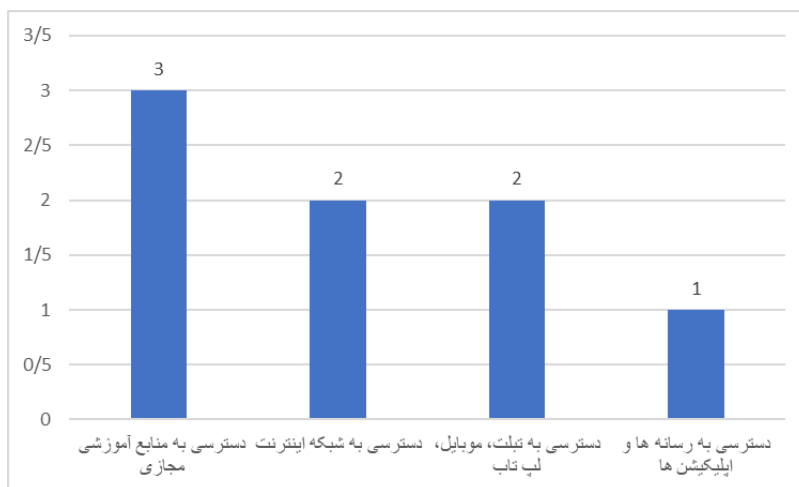
در نموداری که در شکل ۶، ۷ و ۸ آمده است، مؤلفه‌های مؤثر بر پیشرفت تحصیلی ذیل عوامل اصلی متغیرهای برون فردی، عوامل محیطی، عامل رسانه، عوامل فرهنگی و شبکه‌های ارتباطی و فضای مجازی گزارش شده است.

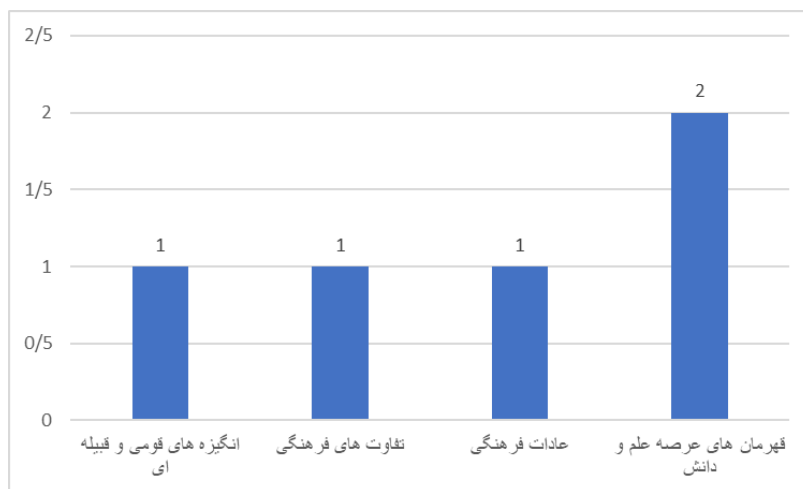
شکل ۶- مؤلفه‌های مؤثر بر پیشرفت تحصیلی در بعد متغیرهای برون فردی.

جدول ۴- جدول فراوانی و درصد مؤلفه‌های مؤثر بر پیشرفت تحصیلی در بعد عوامل محیطی.

درصد	فراوانی	مؤلفه
۱۲/۵	۱	حمایت اجتماعی از تحصیل علم و دانش
		نگرش اجتماعی به تحصیلات دانشگاهی
		وجود جامعه دانشی یا کارگری
۲۵	۲	سطح رفاهی و امکانات منطقه
		سطح اقتصادی منطقه و درآمد خانوارها
		نوع درآمدهای افراد (بیشتر اشتغال تخصصی یا غیر تخصصی)
۶۲/۵	۵	محیط مسکونی در محیط علمی و تخصصی
		محیط زندگی
		منطقه مسکونی با جمعیت پرتراکم
۱۰۰	۸	جمع

شکل ۷- مؤلفه‌های مؤثر بر پیشرفت تحصیلی در بعد رسانه.

شکل ۸- مؤلفه‌های مؤثر بر پیشرفت تحصیلی در بعد عوامل فرهنگی.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش با استفاده از روش تحلیل سیستماتیک، عوامل کلیدی و زیر عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان استخراج شده است. تحلیل سیستماتیک عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی نشان داد که عوامل اصلی

- عوامل فردی
- خانواده
- سیستم آموزش و پرورش
- متغیرهای برون فردی
- رقابت
- متغیرهای موقعیتی
- عوامل محیطی
- رسانه
- عوامل درون مدرسه‌ای
- عوامل فرهنگی-فرهنگ محلی

از عوامل اصلی مؤثر بر پیشرفت تحصیلی هستند. در این بین، عوامل فردی، خانواده، سیستم آموزش و پرورش و متغیرهای برون فردی فاکتورهایی هستند که بیشتر مورد تأکید متخصصین

قرار گرفته است. همچنین برای هر یک از عوامل کلیدی، زیر عوامل آنها استخراج شده است. در بعد عوامل فردی، هوش و استعداد بیشترین فراوانی را داشته است. همچنین در بعد فرهنگی، انگیزه‌های قومی و قبیله‌ای دارای کمترین فراوانی است. طیف وسیع و پراکنده عوامل استخراج شده مؤثر بر پیشرفت تحصیلی نشان می‌دهد که پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بسیار پیچیده خواهد بود و برنامه‌ریزی در جهت پیشرفت تحصیلی آنها نیازمند مدلی جامع است که ضمن در نظر گرفتن همه عوامل مؤثر، با دقت مناسبی بتواند، پیشرفت یا افت تحصیلی دانش‌آموز را پیش‌بینی نماید که در پژوهش‌های آتی دنبال خواهد شد.

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی مرتبط و مورد حمایت اداره کل آموزش و پرورش استان خراسان جنوبی است. بدین‌وسیله نویسندگان مقاله بر خود لازم می‌دانند از تمامی همکاران در اداره آموزش و پرورش استان خراسان جنوبی کمال تشکر و قدردانی را داشته باشد.

تعارض با منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

منابع

- [۱] ابوالقاسمی، مهدی. میرالی رستمی، ام کلثوم. پیرعلی، مصطفی (۱۳۹۲). بررسی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشکده های فنی. آموزش مهندسی ایران، شماره ۸۵، ۶۴-۸۴. <https://doi.org/10.22047/ijee.2013.3596>
- [۲] گوگ، دیوید. الیور، سندی. توماس، جیمز. (۱۳۹۸) مقدمه ای بر مرور سیستماتیک اثر جمعی از نویسندگان انتشارات تربیت مدرس. ترجمه عادل آذر و سعید جهانیان. انتشارات دانشگاه تربیت مدرس. تهران، ایران.
- [۳] حیدری، لیلا. نریمانی، محمد. (۱۴۰۰). بررسی عوامل مؤثر بر اهمال کاری تحصیلی دانش‌آموزان: مرور سیستماتیک. کنفرانس بین المللی علوم تربیتی، روانشناسی، علوم ورزشی و تربیت بدنی.
- [۴] اطاقی، معصومه. (۱۳۹۴). تأثیر آموزش مهارت های تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان فوریت پزشکی. نشریه راهبردهای آموزش (راهبردهای آموزش در علوم پزشکی)، (۸)، صص ۲۷۴-۲۶۹. [10.18816/acadpub.aums.4.3.150](https://doi.org/10.18816/acadpub.aums.4.3.150)
- [۵] آرماینده، انسیه. بمقانی، محمدرضا. (۱۳۹۶). بررسی ساختار شبکه های عصبی مصنوعی برای پیش بینی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان یا دانشجویان، چهارمین کنفرانس بین المللی مطالعات نوین در علوم کامپیوتر و فناوری اطلاعات، مشهد.

- [۶] آوری، حمیرا. نجفی پاریزی، غلامعلی. کبیر، کوروش. ساداتی، لیلا. کهن، محمود. رحیم زاده کیوی، میترا. (۱۳۹۴). بررسی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشکده پیراپزشکی در دانشگاه علوم پزشکی البرز در سال ۱۳۹۲، نشریه دانشگاه علوم پزشکی البرز، (۴)صص ۱۵۶-۱۵۰. [۰.۱۸۸۱۶/acadpub.aums.4.3.150](https://doi.org/10.18816/acadpub.aums.4.3.150)
- [۷] بانثی، علیرضا. صمدیه، هادی. اژه ای، جواد. (۱۳۹۳). اهداف پیشرفت عملکرد تحصیلی: نقش واسطه‌ای هیجانات تحصیلی و خودتنظیمی. نشریه مجله روانشناسی، (۱۸)۴. صص ۳۹۲-۳۸۱
- [۸] بهادر، حمید. علیایی، صغری. باقری، افسانه. (۱۳۹۴). ارایه مدلی برای شناسایی عوامل مؤثر در هدایت تحصیلی دانش‌آموزان با استفاده از درخت تصمیم و شبکه عصبی. تهران، دومین کنگره سراسری فناوریهای نوین ایران با هدف دستیابی به توسعه پایدار
- [۹] بهجانی زاده، مهرنوش. سلیمی، مهتاب و ایوانی، افشین. (۱۳۹۶). پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان از طریق هوش‌های چندگانه آنها با استفاده از شبکه‌های عصبی مصنوعی، سومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های کاربردی در علوم تربیتی و مطالعات رفتاری و آسیب‌های اجتماعی ایران، تهران.
- [۱۰] بیگلرخانی، مهدی. شمشیری، مه‌ری. معیاری، اعظم. مقصودی، فهیمه. غفاری، عهدیه. (۱۳۹۳). مقایسه دیدگاه اساتید و دانشجویان در زمینه عوامل مؤثر بر عدم پیشرفت تحصیلی دانشجویان. ۱۵مین همایش کشوری آموزش علوم پزشکی
- [۱۱] پاکدامن ساوجی، آذر. گنجی، کامران. احمدزاده، محمود. (۱۳۹۲). تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. نشریه رفاه اجتماعی، دوره ۱۲ (۴۷). صص ۲۴۵-۲۴۵. <http://refahj.uswr.ac.ir/article-fa.html>
- [۱۲] پورپاریزی، معصومه. توحیدی، افسانه. خضری مقدم، نوشیروان. (۱۳۹۷). تأثیر ذهن آگاهی بر پیشرفت تحصیلی و سازگاری تحصیلی: نقش واسطه‌ای خودپنداره تحصیلی. نشریه پژوهشنامه روانشناسی مثبت، دوره ۴، شماره ۳ (پیاپی ۱۵)، صفحه ۴۳-۲۹. [۱۰,۲۲۱۰۸/PPLS.۲۰۱۸,۱۱۱۷۹۵,۱۴۶۴](https://doi.org/10.22108/PPLS.2018.111795.1464)
- [۱۳] پورشافعی، ه. (۱۳۷۰). بررسی رابطه عزت نفس با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان سال سوم دوره متوسطه شهرستان قائن، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم.
- [۱۴] پیروی، نامجو. درخشان، فریبا. کریمی، طاهره. آصف زاده، سعید. (۱۳۹۲). عوامل مؤثر بر انتخاب رشته تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قزوین. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین، دوره ۱۶ (۲)، صص ۸۷-۹۰. <http://ijme.mui.ac.ir/article-fa.html>
- [۱۵] تقی پور، حسینعلی. کشاورز لشکناری، روح اله. یوسف رشیدی، معصومه. (۱۳۹۵). دوره پیش دبستانی گام اول پیشرفت تحصیلی. کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی
- [۱۶] تقی پور، حسینعلی. کشاورز، روح اله. یوسف رشیدی، علی اصغر. (۱۳۹۵). دانش محتوایی روشهای معلمی و تأثیر آن بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. کنفرانس تحقیقات نوین مدیریت و اقتصاد و حسابداری و علوم انسانی. شیراز.
- [۱۷] تمنایی فر، محمدرضا. بشری، مژگان. دشتیان زاده، سمیه. (۱۳۹۲). رابطه سبک اسناد و انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی. نشریه علوم رفتاری. دوره (۱۶)۵. صص ۴۱-۲۵
- [۱۸] ثمره، سولماز. خضری مقدم، نوشیروان. (۱۳۹۴). رابطه بین اهداف پیشرفت و خودکارآمدی تحصیلی، نقش میانجی درگیری تحصیلی. نشریه راهبردهای آموزش (راهبردهای آموزش در علوم پزشکی)، (۸)۶. صص ۲۰-۱۳. <http://edcbmj.ir/article-fa.html>

- [۱۹] جاودان، فروغ. رحیمی، نشمین. (۱۳۹۴). فراتحلیل نقش توانایی ها در پیشرفت تحصیلی. پنجمین کنگره انجمن روانشناسی ایران
- [۲۰] حجازی، الهه، عباسی، فهیمه، مصلحی، حامد. (۱۳۹۷). تحلیل چندسطحی عوامل سطح دانش آموز و مدرسه بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. نشریه نوآوری های آموزشی، ۱۷(۶۷) صص ۹۴-۷۱. <http://www.ijerph.ir/doi/10.21861/ijerph.v17i06.71-94>
- [۲۱] حسین مردی، علی اصغر. حسین مردی، زهرا. (۱۳۹۴). پیش بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس هوش هیجانی و انگیزش پیشرفت در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن در سال ۱۳۹۲. مجله علمی پژوهان، ۱۳(۳) صص ۲۲-۱۵. [http://psj.umsha.ac.ir/article-fa.html](http://psj.umsha.ac.ir/article-fa.html?http://psj.umsha.ac.ir/article-fa.html)
- [۲۲] حسینی ابریشمی، ملیحه. (۱۳۹۹). بررسی الگوی ارتباطی خانواده با پیشرفت تحصیلی یا رضایت تحصیلی. کنفرانس ملی علوم اجتماعی و روان شناسی ایران. شماره ۷.
- [۲۳] حسینی سیداحمد، عباسی، رسول. رضایی، رویا. (۱۳۹۴). شناسایی عوامل مؤثر بر مشارکت نخبگان در تدوین الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت. نشریه مطالعات راهبردی بسیج، ۱۸(۶۷)، ۲۵-۴۵. <http://www.ijerph.ir/doi/10.21861/ijerph.v18i06.45-71>
- [۲۴] حسینی لرگانی سیده، مریم. (۱۳۹۸). ارزیابی تأثیر فرسودگی تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان نظام آموزش عالی کشور. نشریه مطالعات اندازه گیری و ارزشیابی آموزشی، ۹(۲۵) صص ۲۵۴-۲۲۹.
- [۲۵] حقدوست، علی اکبر و همکاران (۱۳۹۷). مرور ساختارمند و متاآنالیز مفاهیم، کاربردها و محاسبات. انتشارات گپ. تهران، ایران
- [۲۶] حومینیان، داوود. شیخ، محمود. باقرزاده، فضل اله. خسروی، نیکو. فاضل کلخوران، جمال (۱۳۹۵). فراتحلیل و بررسی عوامل مؤثر در نقش خودکارآمدی با انگیزه پیشرفت تحصیلی. کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی. شماره ۳. تهران
- [۲۷] خالدی، خدیجه. خالدی، منیژه. پروین. (۱۳۹۵). بررسی و واکاوی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ابتدایی. همایش کنگره پیشگامان پیشرفت
- [۲۸] خجسته شلمانی، ساسان. شیوازاد، محمود. (۱۳۹۳). پیشرفت اجتماعی: بررسی میزان اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در بین دانشجویان. کنگره پیشگامان پیشرفت، شماره: ۵
- [۲۹] خدایی، ابراهیم. حبیبی، مجتبی. جمالی احسان. باقی یزدل رقیه. خلقی حبیبه (۱۳۹۶). شناسایی عوامل مؤثر در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان بر اساس اطلاعات تحصیلی مقطع متوسطه و کنکور سراسری. مطالعات اندازه گیری و ارزشیابی آموزشی. ۱۹(۷) صص ۳۳-۷
- [۳۰] داورپناه، ابوسعید. نصرت فلاح، علی. (۱۳۹۵). تأثیر آموزش مشاوره تحصیلی گروهی بر بهبود مهارت های تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر. نشریه مشاوره کاربردی، ۲(۶) صص ۵۲-۴۱
- [۳۱] دایری پور، فاطمه. (۱۳۹۱). تحلیل عوامل مؤثر بر انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر بندرعباس با رویکرد چندسطحی. پایان نامه کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی. دانشگاه هرمزگان.
- [۳۲] دهقانی، محمد. خارا، روح اله. میرابوطالبی، نرجس. حیوی حقیقی، محمدحسین. (۱۳۹۷). رابطه تصویر ذهنی سازمانی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان. نشریه راهبردهای آموزش (راهبردهای آموزش در علوم پزشکی)، ۱۱(۱۱) صفحه ۱۶۶-۱۵۶. <http://www.ijerph.ir/doi/10.21861/ijerph.v11i11.156-166>

- [۳۳] رحمت زهی، خدانظر. شجاعی فر، زینب. (۱۳۹۷). تأثیر دوزبانه بودن بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. کنفرانس ملی دستاوردهای نوین جهان در تعلیم و تربیت، روانشناسی، حقوق و مطالعات فرهنگی اجتماعی
- [۳۴] رحیمی، نشمین. جاودان، فروغ. (۱۳۹۴). فراتحلیل نقش متغیرهای فردی آموزش در پیشرفت تحصیلی. کنگره انجمن روانشناسی ایران. شماره ۵
- [۳۵] رضایی، علی محمد. جهان، فائزه. رحیمی، معصومه. (۱۳۹۵). عملکرد تحصیلی: نقش اهداف پیشرفت و انگیزه پیشرفت. نشریه روان‌شناسی تربیتی (روانشناسی و علوم تربیتی)، ۴۲(۱۲)، صفحه ۱۷۱-۱۵۵. <https://doi.org/10.22054/jep.2016.7387>
- [۳۶] ریسون، محمدرضا. (۱۳۹۳). رابطه انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان. همایش کشوری آموزش علوم پزشکی، شماره: ۱۵
- [۳۷] زارع، حسین. رستگار، احمد. (۱۳۹۳). مدل علی پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان آموزش مجازی: نقش باورهای هوشی، اهداف پیشرفت و هیجان‌های تحصیلی. شناخت اجتماعی، ۲(۳)، صص ۳۲-۱۹. [2016.12.001](https://doi.org/10.1016/j.2016.12.001)
- [۳۸] سالاری، ارسلان. امامی سیگارودی، عبدالحسین. زائرثابت، فاطمه. شکیبا، مریم. خجسته، مریم. شریفی، معصومه. (۱۳۹۷). بررسی ارتباط پیشرفت تحصیلی با علاقه به رشته تحصیلی در دانشجویان پرستاری. پژوهش در آموزش علوم پزشکی، ۲(۱۰)، صص ۷۵-۶۸. [10.29252/rme.10.2.68](https://doi.org/10.29252/rme.10.2.68)
- [۳۹] شعبانی، سمیه. شریفی، حسن پاشا. ابراهیمی قوام، صغری. میرهاشمی، مالک. (۱۳۹۷). پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس مولفه‌های مهارت‌های تحصیلی و ویژگی‌های شخصیتی در دانشجویان علوم پزشکی شهید بهشتی. روانشناسی و روانپزشکی شناخت. ۵ (۲)، صص ۴۲-۲۷. [2016.12.001](https://doi.org/10.1016/j.2016.12.001)
- [۴۰] شفیعی، ریحانه. (۱۳۹۶). پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان با استفاده از داده کاوی. پایان‌نامه ارشد. موسسه آموزش عالی صفهان - دانشکده مهندسی کامپیوتر
- [۴۱] خدایی، حبیبی، جمالی، باقی‌یزدل، خلقی، حبیبیه. (۲۰۱۷). شناسایی عوامل مؤثر در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان بر اساس اطلاعات تحصیلی مقطع متوسطه و کنکور سراسری. *مطالعات اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی*. 19(7), 1-28.
- [۴۲] شیوندی چلیچه، کامران. درتاج، فریبرز. فرخی، نورعلی. ابراهیمی قوام، صغری. (۱۳۹۶). مدل یابی پیشرفت تحصیلی ریاضی برمبنای، ارزش تکلیف، درگیری شناختی، هیجان‌های پیشرفت و خودنظم‌جویی تحصیلی. نشریه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی (فرهنگ مشاوره)، دوره ۸، شماره ۳۰، صفحه ۲۴-۱
- [۴۳] صادق زاده، سیدمحمد. صادقی، حسین. رحیمی، غلامعلی. (۱۳۹۳). پیشرفت فرهنگی و معنوی: بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر فرهنگ کار زنان استان مازندران. کنگره پیشگامان پیشرفت. شماره: ۵
- [۴۴] صفاری، محسن. سنایی نسب، هرمز. رشیدی جهان، حجت. پورتنقی، غلامحسین. پاکپورحاجی، آقا امیر. (۱۳۹۳). شادکامی، خودکارآمدی و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان. نشریه توسعه آموزش در علوم پزشکی، ۱۳(۷)، صص ۲۹-۲۲
- [۴۵] صفدری ده چشمه، فرانک. دل آرام، معصومه. پروین، ندا. امینیان، فاطمه. (۱۳۹۴). بررسی عوامل مؤثر در پیشرفت تحصیلی از دیدگاه دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی شهر کرد. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*. دوره ۵، پیوست ۱۴ (ویژه نامه هفتمین همایش کشوری آموزش پزشکی). <http://www.iaep.ir/article-78393544>

- [۴۶] صمدیه، هادی. غلامعلی لواسانی، مسعود. خامسان، احمد. (۱۳۹۶). مدل یابی علی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس اهداف پیشرفت و هیجان های تحصیلی. نشریه پژوهش های کاربردی روانشناختی (روانشناسی و علوم تربیتی)، (۲) ۱۷-۳۴. [10.22059/JAPR.2017.23705](https://doi.org/10.22059/JAPR.2017.23705)
- [۴۷] عسگری، محمد. عموموها، فاطمه. (۱۳۹۷). تأثیر سنجش کارپوشه برانگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه سوم ابتدایی. نشریه اندازه گیری تربیتی، (۳۲) ۸، صفحه ۸۴-۶۳. <https://doi.org/10.22054/jem.2019.31329.1726>
- [۴۸] عطائی، شعله. (۱۳۹۹). اندازه گیری عوامل مؤثر در تحصیل دانش‌آموزان بزرگسال با مدل رش. نخبگان علوم و مهندسی، شماره ۲۲، صص ۳۲-۴۲
- [۴۹] علی خانی، هدی. (۱۳۹۷). تأثیر نگرش تحصیلی و انگیزه پیشرفت در سازگاری. کنفرانس ملی دستاوردهای نوین جهان در تعلیم و تربیت، روانشناسی، حقوق و مطالعات فرهنگی اجتماعی
- [۵۰] علیزاده، زهرا. دهقان، فاطمه. پروانه، الهام (۱۴۰۰). رابطه خود تنظیمی تحصیلی و هوش اخلاقی با پیشرفت تحصیلی. اخلاق در علوم و فناوری. (۱۶) ۳. ۱۵۹-۱۶۲
- [۵۱] فرامرزی، حمید. بهروز، ناصر. فرزادی، فاطمه. (۱۳۹۸). رابطه پیشایندهای عواطف تحصیلی، هویت تحصیلی و اهداف پیشرفت با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. نشریه روانشناسی مدرسه، (۸) ۲ (پیاپی ۳۰). صص ۹۱-۱۱۲. [10.22098/JSP.2019.815](https://doi.org/10.22098/JSP.2019.815)
- [۵۲] فرحبخش، زهرا. کیومرث. (۱۳۹۵). کیفیت زندگی، سبک زندگی، عملکرد تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی دانشگاه اصفهان. جلد ۹ شماره ۳ صفحات ۱۸۵-۱۷۶. <http://edcbmj.ir/article-1-998-fa.html>
- [۵۳] فضلی، علی. فولادچنگ، محبوبه. (۱۳۹۸). رابطه وجدان تحصیلی با فرسودگی تحصیلی: نقش واسطه گری اهداف پیشرفت. نشریه راهبردهای آموزش (راهبردهای آموزش در علوم پزشکی)، (۱۲) ۳. صص ۹۷-۸۵. <http://edcbmj.ir/article-1-1470-fa.html>
- [۵۴] کرمی، بختیار. اله کرمی، آزاد. هاشمی، نظام. (۱۳۹۲). اثربخشی آموزش راهبردهای شناختی و فراشناختی بر خلاقیت، انگیزه پیشرفت و خودپنداره تحصیلی. ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی. ۱۳۹۲.
- [۵۵] کمالی، فرحناز. رضایی، پروین. (۱۳۹۹). افت تحصیلی در دانشجویان پزشکی به عنوان عامل مؤثر در آینده سلامت جامعه. نشریه طب پیشگیری، (۷) ۱. صص ۷۹-۷۳. [10.29252/jpm.7.1.76](https://doi.org/10.29252/jpm.7.1.76)
- [۵۶] لطفی عظیمی، افسانه. ابراهیمی قوام، صغری. (۱۳۹۴). سبک های انگیزش و پیشرفت تحصیلی: نقش واسطه ای خودپنداشت تحصیلی. نشریه روانشناسی تحولی (روانشناسان ایرانی)، (۱۱) ۴۳. صص ۲۵۷-۲۴۷
- [۵۷] محمدعلیزاده نوبر، سهیلا. مصرآبادی، جواد. مشحونی، شبنم. (۱۳۹۸). تمایزگذاری دانشجویان علوم پزشکی با پیشرفت تحصیلی بالا و پائین بر اساس مولفه های اهمال کاری تحصیلی و عوامل استرس زا. نشریه طب جنوب. (۲۲) ۴. صص ۲۱۳-۲۰۰
- [۵۸] محمدی، الهام. بنادرخشان، همایون. برهانی، فریبا. حسین آبادی فراهانی، محمدجواد. (۱۳۹۴). عوامل مؤثر بر انگیزه پیشرفت در میان دانشجویان پرستاری: یک مطالعه توصیفی - مقطعی. نشریه آموزش پرستاری، (۴) ۲، ۶۱-۶۷. <http://jne.ir/article-1-486-fa.html>
- [۵۹] محمودی برام، موسی. (۱۳۹۲). تحلیل عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان متوسطه روستایی شهرستان کوهرنگ. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته توسعه روستائی. دانشگاه یاسوج.

- [۶۰] محمودی، حشمت‌اله، عرفانی، نصراله، محقق، حسین. (۱۳۹۶). تدوین مدلی به منظور تبیین و پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی بر پایه نیازهای بنیادین روان‌شناختی و انگیزش پیشرفت تحصیلی. پژوهش در برنامه‌ریزی درسی (دانش و پژوهش در علوم تربیتی-برنامه‌ریزی درسی)، (۱۴) ۲۶، پیاپی ۵۳، صص ۸۰-۶۷
- [۶۱] مرادی، خدیجه، اسدزاده، حسن، کرمی، ابوالفضل، نجفی، محمود. (۱۳۹۸). مدل یابی پیشرفت تحصیلی بر اساس هیجانهای تحصیلی و اشتیاق تحصیلی: نقش میانجی تحول مثبت نوجوانی. نشریه روان‌شناسی تربیتی (روانشناسی و علوم تربیتی)، (۱۵) ۵۱، صفحه ۱۷۳-۱۴۷
- [۶۲] مزروعی، سمیرا و باقری، ایوب. (۱۳۹۷). پیش‌بینی آینده تحصیلی دانش‌آموزان با استفاده از روشی مبتنی بر شبکه‌های عصبی، کنفرانس بین‌المللی برق، کامپیوتر و مکانیک ایران، تهران.
- [۶۳] معمارپور، مهتاب، بذرافکن، لیلا، موسوی، احسان، وثوقی، مهرداد. (۱۳۹۲). عوامل مؤثر بر انتخاب رشته تحصیلی در دانشجویان دندانپزشکی. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، (۱۳) ۴، صص ۲۶۹-۲۶۰. <http://ijme.mui.ac.ir/article-fa.html-۲۴۷۴>
- [۶۴] معمرحور، جمال، دهقانی، مرضیه، علی‌پور، عادل، شعبانی‌فرد، مجید. (۱۳۹۷). فراتحلیل عوامل مؤثر بر انگیزش تحصیلی دانشجویان در ایران. نشریه پژوهش‌های آموزش و یادگیری (دانشور رفتار)، ۱۵، شماره ۲ (پیاپی ۲۸)، صص ۲۶-۱۷
- [۶۵] مومنی‌مهموئی، حسین، جلالی‌باززاری، سعید. (۱۳۹۵). رابطه خوش‌بینی تحصیلی معلمان با ادراک حمایت اجتماعی، انگیزه پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. نشریه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، (۷) ۲، (پیاپی ۲۶)، صفحه ۱۹۹-۱۸۱
- [۶۶] مهدوی‌غروی، مریم، خسروی، معصومه، نجفی، مسعود. (۱۳۹۲). رابطه اضطراب امتحان، کمال‌گرایی و انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی. نشریه اندیشه‌های نوین تربیتی. دوره ۸(۳)، صص ۵۰-۳۱
- [۶۷] میرعرب‌رضی، رضا، حاجی‌تبارفیروزجائی، محسن. (۱۳۹۴). پیش‌بینی انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان براساس هوش معنوی و هوش هیجانی، دومین کنفرانس ملی و اولین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در علوم انسانی، تهران.
- [۶۸] میرکمالی، سیدمحمد، خباره، کبری، مزاری، ابراهیم، فرهادی‌امجد، فرهاد. (۱۳۹۴). نقش سلامت روان بر عملکرد تحصیلی دانشجویان، با میانجیگری انگیزش پیشرفت تحصیلی. نشریه دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، (۱۶) ۲، پیاپی ۱۰۹، ۱۰۱-۱۰۹
- [۶۹] نریمانی، محمد، میری، میرنادر. (۱۳۹۶). عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی رتبه‌های برتر کنکور: نظریه زمینه‌ای. نشریه پژوهش در نظام‌های آموزشی، (۱۱) ۳۸، صفحه ۷۹-۵۹
- [۷۰] نوری، فریده، میرشاه‌جعفری، سیدابراهیم، سعادت‌مند، زهره. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین خودباوری تحصیلی با پیشرفت تحصیلی در درس فیزیک مبتنی بر انگیزه تحصیلی. نشریه پژوهش در برنامه‌ریزی درسی (دانش و پژوهش در علوم تربیتی-برنامه‌ریزی درسی)، (۱۲) ۱۹، صص ۸۹-۷۵
- [۷۱] همتی، نگین، نوشادی، ناصر، نیک‌دل، فریبرز. (۱۳۹۷). ارائه مدل ساختاری اهداف پیشرفت و انگیزش تحصیلی با مشغولیت تحصیلی: میانجی‌گری هیجان‌های پیشرفت. نشریه مطالعات آموزش و یادگیری (علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز)، (۱۰) ۲، شماره: ۲ (پیاپی ۲-۷۵)، صفحه ۵۳-۳۳

- [۷۲] یاسمی نژاد، پریسا. طاهری، مرضیه. گل محمدیان، محسن. احدی، حسن. (۱۳۹۲). رابطه خودتنظیمی با انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهر تهران. پژوهش‌های آموزش و یادگیری (دانشور رفتار).
- [۷۳] Cruz-Jesus, Frederico. Castelli, Mauro. Oliveira, Tiago. Mendes, Ricardo. Nunes, Catarina. Sa-Velho, Mafalda. Rosa-Louro, Ana. (۲۰۱۹). Using artificial intelligence methods to assess academic achievement in public high schools of a European Union country. NOVA Information Management School (NOVA IMS), Universidade NOVA de Lisboa, Campus de Campolide, ۱۰۷۰-۳۱۲, Lisboa, Portugal. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e04081>
- [۷۴] Pallathadka, Harikumar. Sonia, Bankuru. Sanchez, Domenic T. DeVera, John V. Godinez, Julie Anne T. Pepito, Marcial T. (۲۰۲۱). Investigating the impact of artificial intelligence in education sector by predicting student performance. Materials Today. <https://doi.org/10.1016/j.matpr.2021.11.390>
- [۷۵] Baashar, Y., Alkawsı, G., Mustafa, A., Alkahtani, A. A., Alsariera, Y. A., Ali, A. Q., ... & Tiong, S. K. (۲۰۲۲). Toward predicting student's academic performance using artificial neural networks (ANNs). *Applied Sciences*, 12(۳), ۱۲۸۹.
- [۷۶] Ojetunde, Ismail. Iyanda Sule, Abass. Adebowale Kemiki, Olurotimi. Olatunji, Isaac Ayodele. (۲۰۲۰). Factors affecting the academic performance of real estate students in a specialized Federal University of Technology in Nigeria. <https://doi.org/10.3390/app12031289>
- [۷۷] Khozaei, F., Naidu, S., Khozaei, Z., & Salleh, N. A. (۲۰۱۵). An exploratory study of factors that affect the research progress of international PhD students from the Middle East. *Education+ Training*, 57(۴), ۴۴۸-۴۶۰. <https://doi.org/10.1108/ET-09-2013-0110>
- [۷۸] Ayodele, T. O., Oladokun, T. T., & Oladokun, S. O. (۲۰۱۷). Factors influencing real estate students' academic performance in an emerging economy: Gender and socioeconomic perspectives. *Property Management*, 35(۵), ۴۷۲-۴۸۹. <https://doi.org/10.1108/PM-08-2016-0041>
- [۷۹] Roos, S. (۲۰۰۹). Factors affecting Southern African students' success in CIMA examinations. *Meditari: Research Journal of the School of Accounting Sciences*, 17(۱), ۴۹-۶۷. <https://hdl.handle.net/1020/EJC۷۲۵۶۳>
- [۸۰] Li, Y., Qiu, L., & Sun, B. (۲۰۲۱). School engagement as a mediator in students' social relationships and academic performance: a survey based on CiteSpace. *International Journal of Crowd Science*, 5(۱), ۱۷-۳۰. <https://doi.org/10.1108/IJCS-02-2020-0000>
- [۸۱] Peña-Lang, M. B., Barrutia, J. M., & Echebarria, C. (۲۰۲۳). Service quality and students' academic achievement. *Quality Assurance in Education*, 31(۲), ۲۴۷-۲۶۲. <https://doi.org/10.1108/QAE-02-2022-0039>
- [۸۲] Wang, Y., Huebner, E. S., & Tian, L. (۲۰۲۱). Parent-child cohesion, self-esteem, and academic achievement: The longitudinal relations among elementary school students. *Learning and Instruction*, 73, ۱۰۱۴۶۷. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2021.101467>
- [۸۳] Cruz-Jesus, F., Castelli, M., Oliveira, T., Mendes, R., Nunes, C., Sa-Velho, M., & Rosa-Louro, A. (۲۰۲۰). Using artificial intelligence methods to assess academic achievement in public high schools of a European Union country. *Heliyon*, 6(۶). <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e04081>
- [۸۴] Kolovou, D., Naumann, A., Hochweber, J., & Praetorius, A. K. (۲۰۲۱). Content-specificity of teachers' judgment accuracy regarding students' academic achievement. *Teaching and teacher education*, 100, ۱۰۳۲۹۸. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2021.103298>
- [۸۵] Alyahyan, E., & Düşteğör, D. (۲۰۲۰). Predicting academic success in higher education: literature review and best practices. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 17, ۱-۲۱.
- [۸۶] Katagiri, M., Ito, H., Murayama, Y., Hamada, M., Nakajima, S., Takayanagi, N., ... & Tsujii, M. (۲۰۲۱). Fine and gross motor skills predict later psychosocial maladaptation and

- academic achievement. *Brain and Development*, 43(۵), ۶۰۵-۶۱۵. <https://doi.org/10.1016/j.braindev.2021.01.003>
- [۸۷] Alvarado, L. K. A., Soler, S. C. G., & González, J. C. (۲۰۲۱). The effect of teacher strikes on academic achievement: Evidence from Colombia. *International Journal of Educational Development*, 82, ۱۰۲۳۶۹. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2021.102369>
- [۸۸] Baashar, Y.; Alkaws, G.; Mustafa, A.; Alkahtani, A.A.; Alsariera, Y.A.; Ali, A.Q.; Hashim, W.; Tiong, S.K. Toward Predicting Student's Academic Performance Using Artificial Neural Networks (ANNs). *Appl. Sci.* ۲۰۲۲, ۱۲, ۱۲۸۹. [<https://doi.org/10.3390/app12021289>]
- [۸۹] Zafari, M.; Sadeghi-Niaraki, A.; Choi, S.-M.; Esmaily, A. (۲۰۲۱). A Practical Model for the Evaluation of High School Student Performance Based on Machine Learning. *Appl. Sci.* ۲۰۲۱, ۱۱, ۱۱۵۳۴. <https://doi.org/10.3390/app112311534>
- [۹۰] Rastrollo-Guerrero, Juan L. Gómez-Pulido, Juan A. and Arturo Durán-Domínguez. (۲۰۲۰). Analyzing and Predicting Students' Performance by Means of Machine Learning: A Review. *Escuela Politécnica, Universidad de Extremadura, MDPI, Appl. Sci.* ۱۰, ۱۰۴۲. doi:10.3390/app10021042
- [۹۱] LeTendre, G. K., & Wiseman, A. W. (۲۰۱۵). Introduction: The challenges of teacher effectiveness and quality worldwide. In *Promoting and sustaining a quality teacher workforce* (pp. ۱-۳۸). Emerald Group Publishing Limited.
- [۹۲] Cheung, A. C., & Man Wong, P. (۲۰۱۱). Effects of school heads' and teachers' agreement with the curriculum reform on curriculum development progress and student learning in Hong Kong. *International Journal of Educational Management*, 25(۵), ۴۵۳-۴۷۳. <https://doi.org/10.1080/095130511101463769>
- [۹۳] Raza, S. A., Qazi, W., & Yousufi, S. Q. (۲۰۲۱). The influence of psychological, motivational, and behavioral factors on university students' achievements: the mediating effect of academic adjustment. *Journal of Applied Research in Higher Education*, 13(۳), ۸۴۹-۸۷۰. <https://doi.org/10.1108/JARHE-03-2020-0060>
- [۹۴] Setiawan, Rony. Aprilia, Ariesya and Nonie Magdalena. (۲۰۲۰). Analysis of antecedent factors in academic achievement and student retention. *Asian Association of Open Universities Journal*, vol. ۱۵ no. ۱. DOI: <https://doi.org/10.1108/AAOUJ-09-2019-0043>
- [۹۵] Aramburo, V., Boroel, B., & Pineda, G. (۲۰۱۷). Predictive factors associated with academic performance in college students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 237, ۹۴۵-۹۴۹. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2017.02.133>
- [۹۶] Malykh, S. (۲۰۱۷). The role of personality traits and intelligence in academic achievement of Russian high school students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 237, ۱۳۰۴-۱۳۰۹. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2017.02.214>
- [۹۷] Parker, P. D., Van Zanden, B., & Parker, R. B. (۲۰۱۸). Girls get smart, boys get smug: Historical changes in gender differences in math, literacy, and academic social comparison and achievement. *Learning and Instruction*, 54, ۱۲۵-۱۳۷. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2017.09.002>
- [۹۸] Rashid, T. A., & Aziz, N. K. (۲۰۱۶). Student academic performance using artificial intelligence. *ZANCO Journal of Pure and Applied Sciences*, 28(۲).
- [۹۹] Chassignol, M., Khoroshavin, A., Klimova, A., & Bilyatdinova, A. (۲۰۱۸). Artificial Intelligence trends in education: a narrative overview. *Procedia Computer Science*, 136, ۱۶-۲۴. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2018.08.233>
- [۱۰۰] Khan, I., Ahmad, A. R., Jabeur, N., & Mahdi, M. N. (۲۰۲۱). An artificial intelligence approach to monitor student performance and devise preventive measures. *Smart Learning Environments*, 8(۱), ۱-۱۸. <https://doi.org/10.1186/s13061-021-00161-y>
- [۱۰۱] Mo, Y., & Troia, G. A. (۲۰۱۷). Similarities and differences in constructs represented by US States' middle school writing tests and the ۲۰۰۷ National Assessment of Educational Progress writing assessment. *Assessing Writing*, 33, ۴۸-۶۷. <https://doi.org/10.1016/j.asw.2017.06.001>

- [۱۰۲] Hōrak, P., & Valge, M. (۲۰۱۶). Old-for-grade girls reproduce but do not mature early: simply a mechanistic link between educational progress and pace of life?. *Intelligence*, 57, ۴۱-۴۷. <https://doi.org/10.1016/j.intell.2016.04.004>
- [۱۰۳] Karibayeva, A., & Boğar, Y. (۲۰۱۴). To what Extent does Parents' Involvement in Middle School Influence Children's Educational Progress?. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 152, ۵۲۹-۵۳۳. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.09.222>
- [۱۰۴] Mir Hashemi, M. (۲۰۱۸). Anticipating Students' Educational Progress Based on Factors of Educational Skills and Personality Traits in Shahid Beheshti University of Medical science. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, 5(۲), ۲۷-۴۲. [10.25887657.1397.02.02.0](https://doi.org/10.25887657.1397.02.02.0)
- [۱۰۵] Lê, F., Roux, A. D., & Morgenstern, H. (۲۰۱۳). Effects of child and adolescent health on educational progress. *Social Science & Medicine*, 76, ۵۷-۶۶. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2012.10.005>
- [۱۰۶] Tajari, T., & Tajari, F. (۲۰۱۱). Comparison of effectiveness of synectics teaching methods with lecture about educational Progress and creativity in social studies lesson in Iran at ۲۰۱۰. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 28, ۴۵۱-۴۵۴. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.11.087>
- [۱۰۷] Distefano, R., Grenell, A., Palmer, A. R., Houlihan, K., Masten, A. S., & Carlson, S. M. (۲۰۲۱). Self-regulation as promotive for academic achievement in young children across risk contexts. *Cognitive development*, 58, ۱۰۱۰۵. <https://doi.org/10.1016/j.cogdev.2021.10.105>
- [۱۰۸] Buhl-Wiggers, J., Jones, S., & Thornton, R. (۲۰۲۱). Boys lagging behind: Unpacking gender differences in academic achievement across East Africa. *International Journal of Educational Development*, 83, ۱۰۲۳۸۲. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2021.10.2382>
- [۱۰۹] Guerin, J. M., Wade, S. L., & Mano, Q. R. (۲۰۲۱). Does reasoning training improve fluid reasoning and academic achievement for children and adolescents? A systematic review. *Trends in Neuroscience and Education*, 23, ۱۰۰۱۵۳. <https://doi.org/10.1016/j.tine.2021.10.153>
- [۱۱۰] Watson, P. W. S. J., Sotardi, V. A., Park, J. J., & Roy, D. (۲۰۲۱). Gender self-confidence, scholastic stress, life satisfaction, and perceived academic achievement for adolescent New Zealanders. *Journal of Adolescence*, 88, ۱۲۰-۱۳۳. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2021.02.009>